

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
talunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
E g y e s z á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

A vak óriás.

Ha azokra a végnélküli panaszokra gondolok, melyekben a mi papjaink magok és egyházunk nyomoruságát, bajait sirják; Sámson, a vak óriás jut az eszembe.

A protestantizmus ereje aláhanyatlott, a tisztított hit fénye meghomályosult és a mi dicsőségünk napja megvakult. Akárcsak ama híres Tzóra városbeli erős daliáé, Sámsoné a Mánóah fíjéé, ki husz évekig ítélte Izráelt a birói székből, az Ur rendelése szerint.

Mert az Ur volt az, ki a tőle elhajolt népnek őt és társait védelmére rendelte.

Az Urnak angyala örködött bölcsője fölött s az Ur ereje mivelte, hogy az oroszúlannal megbirkózhasson és a Filiszteusokat legyőzhesse és a Rámóth-Lékhi nevű helyen diadal jeleit felállithassa.

Ekkor volt a legnagyobb, nem a győzelem miatt; hanem azért, mert bizalommal fohász-
kodhatott az Urhoz, kinek kegyelme lett vele.

Bezzeg midőn Delilah öleiben elfelejtkezett küldetéséről, gyalázat és csapások érték s a megvénült, megvilágtalanodott hősnek nem marad más hátra, minthogy a filiszteusok házának oszlopait kidöntvén magát és másokat a romok alá temessen.

Ez a szomorú vég áll mielőttünk is, kik hűtlenségünk és engedtlenségünk miatt szenvedünk, csufoltatunk.

Mert mint hajdan a mi eleink, a megtisztított hitnek erejével a reformátor Józsuék is meghódították e földet. Meghódították, de utódaikra bizták az evangéliom győzedelmének teljessé tételét. Mi pedig gyenge utódok nem irtottuk ki a pogány szokásokat és magunk is a bálványokhoz hajoltunk. Ezért vettek erőt rajtunk újra a filiszteusok s hogy végkép elnem veszünk az Ur kegyelmének köszönhetjük.

Ez mivelte, hogy fényes győzedelmet vettek fejedelmi daliáink ellenségeinken, oly fényeseket mint Sámson Ramáth-lékhi mezején. És hogy annyi szent csudák esnek velünk; de mit ér mindez, ha ismét elhajoltunk, ha megvénhedtünk s mint Sámson Toldin, kifogtak rajtunk ellenségeink. Szorongatva úgy látszik, hogy nincs más menekvés számunkra, mint a Sámson bosszúállása. Valóban, ha nem tudnánk azt, hogy bűneink miatt szenvedünk s ha nem volna birtokunkban az evangéliom, mely minden népnek ereje Isten dicsőségére: nekünk is oda lehetne állani azok közé, kik erősen döngetik a mostani társadalom, ez az igazi filiszteus bálvány templom oszlopait.

Ne úgy legyen! Az ember szemei gyöngék, látása homályos, de tiszta fényben áll az isteni parancs: higgy, remélj, szeress.

És tiszta fényben áll a megépülés utja is. A bűnösnek meg kell térni az ő utáról. A szét-
szórt kévéknek egyben kell kötöztetniök. Az egyenetlen, vezér nélküli népnek királyt kell választania.

Van nekünk már ilyen királyunk. Az Ur Jézus az Isten fia, az Isten maga.

Őt kövessük, őt tiszteljük egyedül s ha Isten velünk, kicsoda ellenünk.

Vándor.

A sajtó.

Sok szó esik manapság a sajtóról, erről az ötödik nagy hatalmasságról. Ez a retograd konservatív világ nagyon szeretné megszabolázní, még inkább hatalmába keríteni.

Az első egyszerűen lehetetlen, a másik pedig mindeddig még csak kísérlet, de nem éppen kilátástalan kísérlet.

Lám a sajtó az ultramontán kath. irányzat kezében is kitünő eszköznek bizonyult. Bizonyíték rá nem csak a Pázmány sajtó (sajtó is, iroda is), hanem az ezen irányt szolgáló napi s egyéb lapok, közlönnyök s kiadott művek sokasága. És a mi legfőbb a közvélemény is, a melyről hasztalan tagadnánk hogy az klerikális feudális irány felé fordult.

Csak mi protestánsok nem tudunk élni ezzel a nagy találmánnyal, noha épen a mi eleink és a reformátorok ismerték fel a könyvnyomtatásnak világfontos voltát. Szegény Huszár Gál és a többi vándor nyomdász reformátorok a sirjokban is megfordulnának ha tudnák, hogy mennyire megvénhedett és bürokratikusá lett nálunk minden és a tömeg, a nép felvilágosítása, a közvélemény informálása és megteremtése mennyire háttérbe szorult egyházunkban és jóformán kisiklott kezünkből.

Az összes napilapok közül egyetlen egy hártározott protestáns színezetű, de ez az egyetlenegy is szerencsétlen. A nagy széleskörű olvasóközönségre támaszkodó lapok előtt pedig a mi dolgaink csak a politika és a szenzáció mértékével méretnek s még így is alig van azokra valami figyelem.

A kerületek vezér lapjai mint elszigetelt bajnokok bármily hősiesen vitézkedjenek és a védelmükre bizott bástyákat bármilyen önfeláldozással védelmezzék is, nem dominálhatják a harcot, melyben az ellenség egységes terv és felvonulás alapján támad és csatateréit nem a bástyák alatt keresi ki, hanem távolfekvő vidékekre helyezi és jezsuita méreggel itatott fegyverekkel is harcol. Különben is a másik fél rendszeresen szervezett serege ellenében a mi lapjaink olyan nemesi felkelés számba mehető alkalmi vállalkozása, csak a vitézség kimutatására jó, megparádénak.

Komoly védelemhez egészen más erők volnának szükségesek. Hatalmas nagy napilapok, minden kerületben vagy akár esperességenként is, erős szakközlönnyök és vidékenként, nagyobb egyházközségekbén alkalmas helyi vallásos közlönnyök.

Mindezek kellenének és mindezek felül írók ; nemcsak amolyan nagykaliberű tehetségek,

a kiknek szava a 24 fontos ágyugolyó tekintélyével csap le, hanem tudományos szakírók és apró szorgalmas, fürge harcosok, a kik minden eseményt, a mely közre való feldolgozni szeretnek és feldolgozni tudnak.

Az az általános nézet, hogy nem igen vannak többé ilyen íróink s a sajtó pusztán amiatt siklott volna ki kezünkből, mert nagy íróink elfogytak és papjaink általában az irással felhagytak. Nem is érnek rá. Nem is neveltük őket arra.

Mindezekben az észrevételekben van igazság, de nem a teljes igazság.

A teljes igazság az, hogy a szétszórt erőket nincs aki nálunk egybekapcsolja, a sajtóügy terén központi vezetésről és intézkedésről szó sincsen. Akár a tulajdonképen prot. egyházi sajtó, akár a világi, sőt az ellentáborban lévő közlönnyök is mind felvolnának használhatók a mi prot. egyházunk érdekében. Legalább annyiban, hogy a minket érdeklő közleményeket leadják, a bennünket ért méltatlan támadások ellen cáfolatainkat felvegyék, közérdekű hireinknek helyetadjanak. De mindezekről ma rendszeres gondoskodás nem történik. Nincs a ki az ellenfél hadállásait, mozgulatait figyelemmel kísérje, nincs a ki a helyreigazitásokat megtegye és nincs a ki a mi egyházi, iskolai és magán társadalmi hireinket formába öntse és a napilapokba eljuttassa.

A prot. lapok olyanok, mint a helyi vizekre, kutakra támaszkodó üzemek. Egyiknek mélyebb, több, másiknak kevesebb vize van. De egy élő folyam, vagy nagy csatorna egyiket se táplálja. Ezek a Magyar Szóval együtt mind csak lokális jelentőségűek és a prot. sajtó mint rendszeres hatalom még tul rajtok következnek valahol.

Ott a hol a közvélemény irányítását, a sajtó kezelését egy nagy alkalmas tehetség veszi a kezébe, s ott a hol e célra egy állandó rendszeres intézmény szolgál.

Ilyen intézmény egy rendszeresen szervezett sajtóiroda. Nem csak napilap kell első sorban nekünk, melyből a világ belső torzsalkodásainkat olvassa, hanem prot. hírek, feldolgozott közlemények, megfelelő értesítések, melyekkel a napi lapokat a sajtóiroda látja el. Ilyen sajtóirodát pedig a kerületek könnyen állíthatnak.

Régebben tudtak ágenseket csaknem ugyan ezen célra tartani és fizetni. Közös költségen most egy jól szervezett sajtóirodát állítsanak.

Papjaink, de tán még inkább jogtanáraink, vagy világi embereink közt könnyen lehet ennek élére megbízható alkalmas tehetséget állítani. Annyi szakerővel, a mennyi a prot. ügyek feldolgozásához szükséges ; egy jó theologus történettudós, egy politikus, egy paedagogus, egy szépíró s ha kell még több is, biztosan urrá

lehetünk az anyagon, a napi eseményeken, a hireken. S hogy ez az anyag összegyűljön, nem kell más csak figyelemmel kíséreni az eseményeket, vidéki levelezői és írói kart szervezni, a hivatalos értesítéseket leadni és egy könyomatost szerkeszteni.

A nélkül azért, hogy a prot. egyház vezetőinek alkalmatlankodni kívánnánk, egy prot. sajtóiroda felállításának tervével lépünk elébök. Nem a magunk érdekében. Mi egyházkerületi lapok, ki mélyebb, ki kisebb rétegekre és vizekre támaszkodva eddig is megéltünk valahogy és ezután is csak megélünk valahogy. De nem boldogulnak sajtóiroda nélkül a nagy prot. egyházak és azok vezetői. Ma Bánffy és a többiek ha irányítani akarnak, kénytelenek a szerkesztőségek kegyelmére bízni a közegyház igazait. Rendszeres vezetésről, az erők összefoglalásáról, felhasználásáról pedig nincsen sehohol semmi szó.

Ime itt az aratás. Hogy a nagy termést összegyűjthesse a gazda kévébe, keresztbe s asztagba gyűjti a kalászatokat.

Ezt kell tenni a sajtóval is. Megkell becsülni mindazon eszközöket, a melyek a nép, a közvélemény irányítására alkalmasak. A prot. egyházaknak követni kell a reformátorok nyomdokait, a kik ez uton szereztek meg az evangéliom igazságainak a nemzetek rokonszenvét. Most is a népen fordul meg minden s azon, hogy azt a népet, melynek fain a felsőbb osztályok virágai pompáznak, melynek vizein a hatalom, gazdagság, tekintély gályái usznak, ki tudja meggyőzni a maga igazáról s ki tudja kapacitálni a maga álláspontja mellett. Mi akiknek irányunk a haladás irányába esik, mi szabad, független, lelkes protestánsok csak megtudhatnánk talán, ha akarnánk.

Ime, hogy akarjuk és pedig a sajtó utján is akarjuk, azért emeljük fel most együttes szavunkat mi a prot. sajtó képviselői és egyszerű napszámosai.

Dr. Ferenczy Gyula.

Jezsuita prédikációk.*

— *Kérelem Magyarország hercegprimásához.* —

A róm. káth. egyház szertartása és előírása szerint május hónapja Szűz Mária tiszteletének van szánva s ezen tiszteletnek a terjesztésére, a hívő lelkeknek szíveiben való erősítésére a szélrózsa minden irányában a jezsuitáknak egész raja indul. Ez mindenesetre a magas klérus és a hercegprimás ő excellentiájának tudtá-

* Az Egyetértésből vettem át, megjegyzés nélkül adom, de minden magyar ember figyelmét felhívom reá. Szerk.

val történik, mert rossz házigazda volna az, a ki nem tudná, mi történik a saját házában.

Ha már Istennek végére mehetetlen bölcsessége és jóságos kegyelme széjjelválasztott bennünket és hazánk törvényei teljes vallásszabadságot irnak elő s mindenki saját zászlajára esküszik, arra fogad örök hűséget, senki sem veszi rossz néven, ha a törvényes s lelkiismeret szabta határok között a maga módja s a neki adott hatalmánál fogva igyekszik terjeszteni a maga igazait, építeni és örök üdvre vezetni a lelkeket. Ez már a létfenntartás ösztönéből kifolyólag természetesnek találja minden józan gondolkozású ember, de ha ezenfelül bárkicsoda is és bárkinek a becsületébe gázol, azt nem engedi, sőt egyenesen sújtja a törvény büntető ereje, ellene szól a jó érzés, a jó izlés, az egymásnak a megbecsülésére és tiszteletére irányuló törekvés polgári kötelességének a teljesítése, mert ha ez megdül, „Róma ledül s rabigába görnyed“ s így a legnagyobb büntetésre méltó az, a ki a békére és az egymás megbecsülésére és tiszteletére irányuló törekvést akár titkon, akár nyilván gyengíti, vagy megrontja és annál inkább büntetésre méltóbb az, a ki egy szent helyről, a szószeokról teszi, a hol nincsen helye a közbeszólásnak, mert az istentisztelet zavarásának minősítettnek.

Mindezen szempontokat a magas r. k. klérus nagy tudományosságát s az ebből folyó körültekintését és tapintatosságát véve tekintetbe — ha már az ő tudtával történik a jezsuiták széjjelözönlése a szélrózsa minden irányában — nem hihető dolog, hogy tudomással bírva a Mária áhitatoskodások alkalmával a Mária kultuszának erősítésére a jezsuiták ajkairól elhangzó szónoklatokról. Mert hiszen hazai alkotmányunk szerint annak tagjai első helyet foglaltak el a törvényhozás házában, a főrendiházban és mint ilyenek ők is örei nemcsak a törvényhozásnak, hanem annak is, hogy a törvények meg is tartassanak, azoknak szigorú megtartására szorítsák azokat, a kik hierarchikus hatalmuknál fogva különösen is hatósági körükbe esnek. Nemcsak nem hihető, hanem még csak fel sem tételezhető, hogy tudomással bírnának az elhangzó szónoklatokról, mert ha igen, akkor egy süppedésses, mindennek életét hallal fenyegető talajon állunk és járunk, nincsen törvénytisztelet, nincsen jóakarát és még látszata sincs a lelkek mélyében egymás tiszteletére és megbecsülésére irányuló törekvésnek. Magas polcukról — ahova helyezte őket, a minden törvénynek, az egyéni becsület legnagyobb öre, a királyi kegy s mindennek helyét és kötelességkörét megjelölő Isten kegyelme, büntetőjébe, a büntetendők közé süllyednek, mert tagjai egyenkint és összesen élükön a hercegprimás Ő Eminenciájával helyeslik mindazokat a szónoklatokat, amelyek elhangzanak itt, elhangzanak ott, a jezsuiták ajkairól, a hívő sereg épülésére, jobban mondva megtévesztésére.

Csak így tételezhető fel ama szertelenség és szabadosság, amely nyilvánul a jezsuiták beszédeiben, mert sajnos — a mint az alább következő a beszéd után gyorsirással bejegyzett idézetek igazolják — azokban nem történik intés egymásnak a megbecsülésére, nem a békének a keresésére hanem inkább indítás foglaltatik minden eddigi társadalmi rendnek fel- és megbontására a világ történetben már eddig annyi bajt szerzett „ad majorem dei gloriam“ jelszó leple alatt.

Nem tartozik ide kifejteni jezsuitáknak a rendszerét, törekvését, törekvésükben nyilvánvaló és azt jellemző történeti multját, valamint azt sem a hogy a kitűzött célnak érdekében miként csatlakozik egyik

beszéd a másikkal, miként igyekeznek érvényt szerezni a gyakorlati életben mindannak amit hirdetnek, milyen viszonyban áll a szószék: gyónó szókkal, miként ölelkezik össze egymással a kettő, az elmélet és a gyakorlat, hanem mint a történetíró pragmatikus objektivitással adja elő a tényeket igaz lényeknek, mozgató erőknek és okoknak feltüntetésével, úgy én is a tényekhez, a mondottakhoz szigorúan ragaszkodva írok.

Hamisítás, hazugság, alávalóság vádjai közönségesek. A legnagyobb vakmerőséggel, draszticizmussal dobják azokat azoknak fejébe, akik nem katolikusok, nem az ő módjuk szerint imádják az Istent, véletlenül nem katolikusnak, hanem Istennek akarata szerint evangélikus keresztyéneknek protestánsoknak születtek. A legnagyobb alternatívák elé helyezik a törvényhozó hatalmat, azt az égbekiáltó bűn vádjával illetik s az ártatlan gyermekek lelkét az „egyedüli üdvözülés“-nek vallott, de az igazság objektívítását tekintve, hamisan vallott dogmatikai felfogásnak színe alatt a más vallásuk gyűlöletének a felszításával örökre megrontják,

Ezt teszik a jezsuiták. Azt hirdetik, hogy katolikusnak más vallással kötni házasságot nem szabad, nem pedig azért, mert az „égbekiáltó bűn.“

A két elv, az ultramontanizmus, a jezsuitizmus és a protestantizmus két ellentétes elv. A történelmi világnézetnek és fejlődésnek egy-egy kiegyenlíthetetlen és egymást soha meg nem közelítő irányát képviseli, azért azonban a „honor est honorantis“ utjáról egyiknek sem kell lelépnie és nem szabad arra a veszedelmes ultra térnie, hogy egyik a másikat egyéni tisztességben meggyanusítja, egyenesen alávalósággal, becselenséggel vádolja. Ezt megköveteli nemcsak a jó izlés, de viszont tart ettől a lelkiismeret felszólaló szava és a legalsóbb fokon a törvény sujtoló erejétől való félelem. S aki ezt mégis megteszi érdemessé válik nemcsak a társadalom megvetésére hanem a törvény szigorú és súlyos büntetésére is.

Erre érdemes eme jezsuita is, akinek beszéde alapján írok. Az elvek iránti ellenszenvet gyűlölete átvizsi a személyekre s hamisítás, hazugság, alávalóság vádjával illeti őket. Ennek igazolására szólaljon meg ő maga.

Rózsafüzér jelentőségéről és a Szűz Mária közbejárásának mindenhatóságáról tartott beszédeiben miként lettek egyes protestáns családok római katolikusokká, egyes kis történetecskének elbeszélésében hallgatóit Kopenhága városába vezette el s mondja, hogy ezen eset 1873-ban történt. Majd szó szerint így folytatja: Egy napon jön hozzá — t. i. ahhoz a misszionáriushoz, akitől ezen történetet hallotta — egy szakállas és bajszos világi ur.

Belép a szobába anélkül, hogy bemutatkozott volna, hogy kicsoda. Nem lehetett valami művelt ember. Nem kell csodálkozni rajta. „Műveletlen ember csak műveletlen marad.“ Mindezen jellemzés után az ember azt hinné, hogy az illető ember más nem lehet, mint valami uraktól levetett ruhákba bujt szegénylegény, kit talán csak a külső körülmények sodortak a bűn útjára és a külső körülmények nem engedték meg, hogy fel nem emelkedett az emberi társadalom azon pontjára, a hol műveltek állanak. S ugyan kit képzelt a kedves olvasó, hogy ki volt ez a műveletlen ember.

— Egy protestáns pap.

Követve azt az igazságot, hogy az ellentétek leginkább világítják meg egymást, hatni akarva a tudatlank elméjére, szüksége volt egy protestáns papra, hogy ez gyalázza meg a maga vallását. Ezzel végig járhatja

a kételkedésnek a kálváriáját, a ki legvégül egy rózsafüzérnél állapotodott meg s abbéli óhaját fejezte ki a misszionáriusnak, hogy boldog volna, ha kaphatna tőle egy rózsafüzért. A misszionárius a legnagyobb szíveséggel ad neki egyet és midőn hónapok múlva ismét eljött hozzá, amikor már be is mutatkozott, hogy ő protestáns pap, az egész családja számára kér olvasókat, rózsafüzereket s elmondtatja vele a protestán lelkeséssel, hogy miért is nem hihetnének ők a boldogságos szűz Máriában, miért is nem hihetnének ők ebben és amabban, és mert nem hisznek, vakmerő kézzel, hajmeresztő módon saját hite ellen fordítja őt és a protestáns pappal legyalázza a protestánsokat, általa szórja reájuk a rágalmat: . . . Nem lehetünk mi jó keresztyének, ha nem tiszteljük a boldogságos Szűz Máriát. Ott hagyom ezt a gyűlölt vallást, hisz ez csupa házugság. Hogy lehettem én oly soká protestáns, azt nem értem. Tessék oly szíves lenni minket tanítani a katolikus vallásban. Óh mi nem akarunk tovább maradni protestánsoknak, mert az nem felel meg a mi gondolkodásunknak. Ez hazugság, pogányság, oly biztos mint $2 \times 2 = 4$.

Egy másik történetben egy katolikus hitre térő protestáns asszony szájába ezt adja: „Óh tisztelendő Ur, én nagyon szívesen leszek katolikus. Hisz már régen akartam az lenni. Nem szerettem én soha vallásunkat, de nemcsak én, hanem a mint tudom és tapasztaltam, egyik sem az ismerőseim közül. A kellő törvényes formák betartása mellett, mikor áttért az asszony, ekként becsmérelteti a protestánsokat, de a protestánsok közül melyik hitvallásukat, azt nem lehet tudni: A mi vallásunk — mondja — nem egyéb, mint gyűlöletnek, alatomosságnak, a gonosz tervezkedésnek a vallása. Ez csak üresség, kopárság, hitetlenség istentagadás, Krisztus, Mária tagadása. Lerántjuk az Istent a földig. Nekünk nincs Istenünk. Ott örökös sötétség uralkodik, kopár, sivár minden. Nem nyújt vigaszt semmi a vigaszt után epedő szívnek. Ez sem az észnek, sem a szívnek nem nyújt semmit. Nem tanítanak az iskolákban egyebre mint arra, hogy kell a katolikusokat gyűlölni, hogyan és mikép kell őket megkárosítani, megcsalni. Csupán arra tanítanak ott, hogy a katolikus nem ember. A rossz, gonosz, alatomos tetteknek egész sorozatát vágatják be a gyermekekkel és azoknak erkölcsi kötelességévé teszik, hogy a katolikusok ellen azokat életükben mennél többször felhasználják. Egy szóval csupa gyűlölettel, sötét foltokkal van telve a mi vallásunk. És ennek sajnos keresztyén vallás a neve.“

Ártatlanságot színlelő arccal s áhitatosságot mutató, szemforgató szemekkel csak ezeket volt bátor hirdetni a jezsuita atya az eperjesi nagytemplomban 1905. évi május havában. Mindenki elismeri, hogy ezek súlyos vádak, örülettel határos ragalmak s a beszédek nem annyira a hívek lelkének építésére vannak irányítva, mint inkább kortesbeszédnek a katolicizmus mellett és a protestantizmus ellen. Azonban ezen súlyos vádak alól van egy kibuvó hely, mert bárki is mondhatja, és ezzel védekezhet maga a jezsuita is, hogy ezt nem tette, ezt ő nem hirdette. Ő ilyeneket nem mondott és nem is akart mondani és Isten ments nem is mondana. Téved, a ki azt hiszi, hogy ő ilyeneket mondott. Ő nem mondott semmit, de ha mondott is valamit, azt értelmezni kell tudni és a netalán vádoló tudatlan, mert nem veszi észre, hogy azt nem saját meggyőződéséeként mondotta, hanem csak másnak a beszédeit reprodukálta. A ki akarja hinni, higgye, ő azonban nem hiszi. Bizonyára rögtön volna hajlandó ma-

gára cáfolni, csakhogy kibujhassék, ha netalán rá nehezedik a törvény sujtó keze. De a ki tudatosan oly drasztikusan nyilatkozik a protestánsoknak szentírásához való viszonyáról, mint ahogy ezt eme jezsuita tette, annak nincsen és nem is lehet kibuvó helye, mert ez bizonyítja azt, hogy bizony ő semmi mást nem akart mondani, mint a mit mondott, bizonyítja azt, hogy a legnagyobb gonosszággal, kétszínűséggel gyártja a mesécskéket, a történetecskéket, hogy azok formájában a maga egyéni piszkos gondolatait, érzéseit, törekvéseit mondhasa, azoknak élet annyira-mennyire tompítva, hasonló gondolkodásra, érzésekre hiveit taníthassa és ezen külső formának a leple alatt érzelmeinek, örületeinek szertelenségében gyalázkodhassék.

A protestánsoknak szentírásához való viszonyáról szólva, nem hivatkozhatott holmi mesécskékre, mert ez egyenesen tudást, ismeretet tételez fel. A ki szól ezen viszonyról, az nem mondhatja, ez vagy amaz ember, misszionárius mondotta, hogy a protestánsoknak ilyen Szentírásuk van. Ezen pontnál mesélni, cudar történetecskék keretébe zárkozni nem lehet, ha csak a hallgatók szemében is minden porhintésnek dacára is tudatlannak feltűnni nem akar. És ezen bohó kényszerűségtől hajtva nem is mesélt, hanem a maga nevében legjobb, de piszkos meggyőződéseként tanított. Saját igazolására, saját felmentésére vagy elítélésére szólaljon meg ő maga: „Kedves hiveim! Ma megint bátorodom egy kérdést intézni a kedves szeretett Hiveimhez. Mit is akarok én tudni? Miért vagyok oly kíváncsi? Azt akarom kérdezni van-e nektek bibliátok, szentírások? De nem olyan, a melyet árulnak uton-utfélen, melyet az a hires (csufolódó hanghozdozás) bibliátársulat kiad, a melyet a barátok visznek szét és árulják a népnek, a melyet elhozzák az ember házához is és az ember nyakába sózzák csuf olcsó pénzen. Olyat ne merészeljen senki sem venni, mert ez halálos bűn. Nem szabad ertette adni egy krajcárt, sőt egy fillért sem, sőt ingyen sem szabad elfogadni az ilyet, mert ez nem Istenigéje, csak a szentírás egyedül az Istenigéje ez pedig nem a Szentírás, hanem ő általok összekombinált mű. Az a Szentírás — Kedves hiveim — amely azt tartalmazza, a mit maga az Ur Jézus Krisztus tanított. Csak ez a Szentírás. Már pedig olyan bibliája csak a katolikus egyháznak van. Csak a katolikus egyház van jogositva ilyet hirdetni és csak olyan bibliát szabad a háznál tartani és használni, a melyet a szent egyház jóváhagyott, mert a szent egyház védi Jézus Krisztusnak valódi tanát ellenségeinkkel szemben. Nem engedi, hogy Jézus Krisztusnak valódi tana elpusztuljon, hogy igéje megsemmisüljön. Hisz ő maga mondotta, hogy ég és föld elpusztul, az ő szava nem. Ő mondja, a ki egyházra hallgat, én reám hallgat (már t. i. a jezsuitára) és a ki belőle csak egy „i“ betűt elhagy, az én szavamát ferdítette el. Már pedig ezekben a bibliákban, a melyeket az a hires (gunyos hang) biblia társulat terjeszt, nem egy „i“ hanem sok ezer és ezer „i“ van meghamisítva. Nincs benne semmi igazság. Ez a biblia úgy van szerkesztve, hogy azon helyeket, melyek nem tetszettek nekik, elhagyták, egyszerűen kihúzták és hogy semmi hézag ne maradjon, maguk pótolták ki a hiányt (ugy látszik, hogy rőf szerint mérte a szentírást) úgy, a hogy nekik tetszett. Ez nem Jézus Krisztus valódi tana, hanem egyes emberek személyes műve. Ez tehát nem igazi, hanem igenis meghamisított biblia, a mely az embereket csak ámitja, tévutakra vezet. Ez a biblia a szegény embereket annyira elvezeti a helyes utról, hogyha akárhogy is törekszenek a he-

lyes ut fele, hiába, mindhába, nem juthatnak oda. Ugy járnak, mint azok, a kik egy sűrű sötét erdőben járva és az ösvényt elveszítve, messze a sűrűségbe tévednek. Kedves hiveim! E biblia, a melyet nem a katolikus egyház adott ki, elferdített, meghamisított biblia. Ez mindenütt meg van hamisítva, még a legutolsó dolog is hamis, ellentmond az igazságnak. Nem szabad ilyet háznál tartani sem, mert ez halálos bűn és az egyház átka éri azt, a ki azt elfogadja . . . ha megtudnám, hogy valamelyiknél olyan biblia van, mindjárt kiátkoznám az egyházból . . . tehát csak a katolikus egyház által jóváhagyott írást szabad használni, mert minden más, bármi néven nevezendő szentírás megvan hamisítva . . . Ezt a bibliát nem az apostolok írták, hanem ők maguk csináltak maguknak egy bibliát, hogy mégis legyen nekik egy könyvük, a mely szerint éljenek.“

Vannak pillanatok, a mikor az ember szóhoz nem tud jutni. Ha valami méltatlanság éri őt, némán türi szenvedni és néma fájdalomnak enyhítésére, megkeseredett szívének a vigasztalására irányuló szó, vagy beszéd egy-egy ügyetlenség, egy-egy baklövés, bárgyúság. Ennek lehetne minősíteni azt is, ha bárki is cáfolni akarná az itt elmondottakat. Cáfolni nem, hanem a büntető törvénynek legnagyobb szigorát kell alkalmazni azzal szemben, a ki ilyeneket mond.

A ki azt állítja, hogy a protestánsok bármikor és bármiképpen meghamisították a szentírást és kényük-kedvük szerint komponáltak egyet, hogy legyen miszerint élniök, miután a protestánsok bármelyik felekezetének egyedül a szentírás képezi a hitnek és az azt tevő társadalom összetartó erkölcsöknek az alapját, az egyszersmind állítja azt is, hogy hamisítók, hazugok és miután minden a hamisításnak az irányától függ, ha esetleg úgy hamisították meg, hogy az abból fakadó tanítás előírja más embernek a gyűlöletét, a legszentebb erények drasztikus kigunyolását, Istennek megvetését, más embereknek megkárosítását, a minnek a lehetőségét, létezését rosszakaratulag egyenesen felébreszteni akarta a hívők tudatában, akkor állítja azt, hogy az iskolákban semmi egyebet nem tanítanak, mint arra, hogy kell a katolikusokat gyűlölni, hogyan és miképpen kell őket megkárosítani, megcsalni. Csupán arra tanítanak, hogy a katolikus nem ember. A rossz, gonosz, alattomos tetteknek egész sorozatát vágatják be a gyermekekkel és azoknak kötelességévé teszik, hogy a katolikusok ellen azokat életükben mennél többször felhasználják stb. stb. A ki pedig ilyet tanít az eo ipso gonosz lélek, börtönbe való és lakatot kell tenni számára, vagy pedig ha még használhat neki, hideg gyógyintézetbe kell zárni.

Minden történetecske tehát csak kigondolt mese, hogy saját gondolatait, célját elrejttesse csak mód, eszköz, hogy örültséggel határos vakmerőséggel piszkoldhassék, ezeket és ezeket megtéveszthessen és a népek millióit az alávalóság pocsolójába dobhasa „ad majorem dei gloriam“.

Elég jezsuitát hallottam már, de ilyen vakmerőséggel beszélni még nem hallottam, mert ha igaz, hogy a szenvedélyes játékos a legvakmerőbben játszik akkor amikor már is kockára tette, úgy igaz az is, hogy a vakmerőségnek a maximumát érte el akkor, amidőn ilyeneknek az elmondása közben a hallgatók szeme előtt maga elé idézi az egész protestáns világot, hogy védekezzenek és mert senki sem szól közbe és mert nem sujtja őt az ég dörgő hatalmas villáma, diadalmaskodó hangon, teli torokkal kiabálja . . . „És ők minderre nem

szólnak semmit, mert jól tudják, hogy van egy bíró, ki majd megbüntet hatalmasan őket.

Az ilyen oktatás, áhitatoskodás és lelki építés után mi sem természetesebb, minthogy következőleg bucsuzók hiveitől, a kiknek egy esztendőre való lelki táplálékot nyújtott: „És így Kedves Hiveim! hogy Magyarország igazán katolikus állam legyen folytassuk, a harcot bátran továbbra is. Ne féljünk semmitől. Térítsünk ahol lehet! Ugy a hogy lehet! Ez mindegy. A cél mindig csak térítés marad. A hol csak lehet kell téríteni, irtsunk mindent irgalmatlanul, ami nem katolikus . . . és előbb utóbb győznünk kell, mert a harcra erősen szervezkedünk, a mit mutatnak a különféle szervezetek katolikus körök, egyesületek stb.“ Máriához fordulva így tejezi be szónoklatait: „Irts ki minden hitelenséget hogy csak katolikus ember domináljon itt a te kedves országodban.“

A protestantizmus nem kívánja senkinek a kiirtását, halálát, tiszteletben tartja másnak a hitét, meggyőződését és a hazafiság, a haza szent szeretetében, a humanizmusban keblére öleli a katolikus, a zsidót, mert ha már nem születhetünk mindnyájan katolikusoknak, protestánsoknak vagy zsidóknak, azért a szeretet szent jegyében és érzelmében mindnyájan egyesülünk, mindnyájan egy igaz uton járhatunk és Isten csak könnyűül rajtunk az Ur Jézus Krisztus által, hogy annak idején bemehessünk az ő örökébe, elvehessük az élet koronáját, az örök üdvösséget, mert hiszen azt mondja az a „meghamisított“ Irás „ha egész hitem volna is, úgy annyira, hogy a hegyeket elvinném helyekről, ha szeretet nincsen én bennem, semmi sem vagyok.“ Bár a „gyűlölködő, hideg és rideg“ protestantizmus ezt vallja és ebből kifolyólag „hosszútűrő“ az ilyen gyalázkodásokkal szemben is, de az osztó igazság az egész társadalom nevében kívánja, hogy a rendőrség el-elnézzen oda, ahol csak egy jezsuita is beszél, ami szől különösen az eperjesi rendőrkapitányságnak, hogy ilyen elő ne fordulhasson, kívánja pedig az illető jezsuita megbüntetését, aki így gyalázkodott. Ha nem jelentkeznék, nevét megmondja az eperjesi róm. kath. plébániai hivatal, a hol a Főtisztelendő Plébános ur egye folytán volt bátor szónokolni és építeni a hiveket.

Te pedig sebektől vérző magyar protestáns Sion ne aludj, saját véred ellen való harcban lehanyaglik a kezéd, de azért légy éber.

Azóta, amióta a 95 kalapácsütés megremegtette Róma falait, néhány évszázad elmúlt. A fölvert tenger-magasra csapó hullámai lecsendesedtek s a szél csöndjében az eszmék tisztázódtak. Ma alig fogna bárki is fegyvert saját vérbelijé ellen vallása miatt. A katolikus hívő megfér a protestáns s a protestáns a katolikus mellett, egyik sem esküszik arra, hogy egyedül az ő vallása az üdvözítő, tudván azt, hogy mindenikük nem más, mint egy — örök igazságokat tartalmazó — vallásos rendszer. A történet hozta őket létre. Ezen meggyőződésben élve egyik hívő a másikat, ha csak a tisztesség, a becsület útján jár, megbecsüli. Ezt az egyetértést mégis megbontani igyekeznek a jezsuiták, tudván azt, hogy ahol csak megjelennek, mindenütt hasonló szellemben prédikálnak. Sajnos, hogy nem veszik észre, hogy elkéstek, mert ma már a máglyát gyújtani nem lehet, mint ahogy ők ki akarnának „irtani“ mindent, ami nem r. katolikus.“ Amint az idézett beszédrészletek igazolják, ők még nem tudják magukat türtőztetni, de ha ők nem türtőztetik magukat, türtőztesse őket a telettük álló hatóság, nevezetesen ne engedje őket, hogy az igazságnak színe alatt a legnagyobb

hazugságukat hirdessenek a szószékekről. Minden jobb érzésű ember meg van győpődve, hogy ezt nem engedi és nem is engedné meg a magyar római katolikus klérus sem, nem pedig az egésznek az élén álló hercegprimás Ö-eminenciája. Azért méltó a kérelem, hogy az itt elmondottakat vegye szíves tudomásul és büntetésül suhogtassa meg a jezsuiták felett a „Dominus ac redemptor noster“ vasvesszőjét.

Hrusz József,

ev. lelkész.

Egyetemes lelkészegyesület.

Üssünk a szeg fejére!

(Folytatás és vége.)

E szabadság mellett azonban az egyéni idvesség kérdésen kívül szívesen elfogadja és valósítja a közösség irányítását.

Igy működhetik aztán egyesületünkben a szentlélek (sokkal inkább mint egyetlen egyénben a római pápában) nem csak az egyesekre, hanem az összesre nézve akadályok: kapcsok, békjók, láncok és szanaszét izolálódott korlátlanágok nélkül.

E csudákat művelhető egy értelem és akarat jézusi keretében a legtökéletesebb harmóniában nyilatkozhatnak és érvényesülhetnek a különböző talentumok „adományok“ (I. kor. 12. 6—11.) miként az egy üveg-ből egy darabban de különböző lapokká csiszolt kristály a békeszivárvány többféle szinpompájában ragyogtatja vissza az egy és ugyanazon napnak fényét. Mert a lélek mindeneket vizsgál! Egyik a hit titkaiba vagy a hitvallások vizsgálódásába merül el, a másik szent Dávid hárfáján zengedez: építi a kultuszt, — törvényeket magyaráz, — szervez, lelki, testi nyomoruságot enyhít s ezért evangelistákat: világi testvéreket képez, hogy felkeresse s felkerestesse a lelki tökéletességben diszló, Salamon templomán kívül a ritkán vagy soha nem járt hegyeken-völgyeken az evangyeliomi Izrael tévedező vagy elveszett juhait, — ismét a másik gyakorlati anyagi tanácsokat ad, hisz egyházunk földi léte ezt is feltételezi. És mégis egy lélek az egy Lélekben nem korlátozza e nyilatkozatait sem a hivatalos sablon, sem a „konzervatív nép,“ de ez alapon lehető haladását sem korlátozza a szanaszéthuzás. Függetlenül szabadon, a kívül esőktől, de egymást irányítja az egyesületen belül egy szív egy akarat! Egy pápát ismer: az a mennyei Krisztus, kinek fokozatosan adott szava az egyesületnek meg meg nyilvánuló közgondolata és törekvése. Így építjük meg köztünk és a Szentlélek között nemcsak az egyéni az egyetemes tovább fejlődésre nézve is az összeköttetést.

(Az egyéni idvességnek dolgát pedig végezze a Szentlélek, az egyén és a hivatalos egyház, melynek micsak közmeggyőződést szolgáltató hűséges munkásai és semmi egyebek nem kívánunk lenni és csak ennyiben követeljük a meg nem kötöttséget és egymásközötti egyértelmet.)

De nem csak akkor működik hatásosan egyesületünk, ha minden hivatalos akadálytól és elfogultságoktól független és egyakaratu, hanem ha tekintetét az „oltárról“ az élő munkáshit a nyomorgó emberi társadalom mezejére emeli és kezét a krisztusi szeretet

szerint az ekeszarvára teszi. De nem ám holmi szociáldemokrata párccimmal és irányzattal, hogy csak a „páriáknak fogja“ pártját talán tüntető demagóg véres szájjal, hanem mind a két félnek a jézusi igazság és szeretet mértéke szerint. És ekkor méltó és a tulzó profantól megkülönböztetett szociális címeket leszen a „Jézuspárt“ elnevezés mely élesen jelzi mivoltokat és irányzatokat. Egységes erő szeretet és akarattal országára szóló tekintély lesztek. Megragadtok minden alkalmat lapunkat, a lapokat, egységes képvisellel az intézményeket, egyesületeket tömegeket és egyeseket mind a két felet. És soha sem köznapi ügynök módon, hanem azon országnak és hivatalának hangján, mely nem e világból való, melynek zsinór mértéke nem csak a rideg jus, az igazság (ne légy felettebb igaz) hanem a szeretet könyörület és méltányosság. És ebből a zsinórmértékből nem engedtek ha akár a legutolsó páriáról, akár a legnagyobb hatalmasságról is legyen szó. Tiszteletet és szeretetet értek el a vallás és magatok irányában. És nem ellenetek és a vallás elleni tanácskozásra gyűlnek össze a vonalon tulkapók a templom falai mellé, hanem tanács és békitő, vagy helyre igazító közbelépésért bejönnek hozzátok s töletek bemennek az Istenházába, onnan pedig megtérnek Ahhoz, a Kivel most tusakodnak. Ezért vagytok a megbékéltetés szolgálatának hivatalában.

Jegyzet: II. kor. V: 16. — Nektek különösen szól a békességre való törekvés parancsa: Mát. 5: 9, Róm. 12. 20, 21; Zsid. 13: 5. Igaz: Filemohoz való keménységre ingereltettek, ha valósítva látjátok beteg önző, kapzsi társadalmukban II. Móz. 19: 13, V Móz. 24: 14-et s homlok egyenest ellenkezőjét látjátok Róm. 12: 13. I. Ján. 3: 18, stb. nek is általán a mai viszonyokhoz mérsékelt Ap. IV. 4.-nek.

A beteg társadalmon kívül ott van munkaterül az egyház és a haza szent érdeke.

E tekintetben az egyes politikai irányzatok mellett vagy ellen minden feltűnő pártoskodás tüntetés és akció nélkül csak annyiban foglalunk egyetemlegesen állást, a mennyiben az egyház és haza érdeke kívánja, akár erkölcsileg, akár anyagilag.

Csendben, gyorsan és biztosan tudunk a hivekre is jótékony befolyást gyakorolni, mert hátunk megett van az egyetemes vélemény, a mi bizony nagyobb súlyal esik a köz mérlegébe, mint egy izolált pap véleménye!

Ha hatásosan akarunk működni, egyesületünknek ezt a feladatot is hüen munkálnia kell.

De legyünk résen nem csak a politikai irányzatok hanem a felekezetekkel szemben is, ha támadtatunk vagy csorbítottunk bár akár erkölcsileg, akár anyagilag. De máskülönb, hogy a Szentléleknek szabad és tiszta utat nyissunk, maradjunk meg a szeretetben, hogy Istenben maradhassunk: egyesületünkön belül se historiallag se felekezetiileg magunkat befolyásoltatni ne engedjük, legyünk mint egy tabula rasa.

Határozottan kerüljük a más felekezetűeknek minden incidens nélkül is támadását, ócsárlását; tegyenek lelkiismeretük szerint. Ne feledjük, hogy a Szentlélek pedagógiája ugyanezen tudományról többféle is lehet. Ki parancsolhat neki? Az már aztán más kérdés, hogy e pedagógiák egyike másika a tévedésekkel vegyült. (És nekünk nincs seperi valónk?) Higgyétek el ha ok nélkül soha sem támadunk, sőt ha „jézuspárti“ fenséggel a gonoszt is, a meddig csak lehet jóval győzzük meg, oly elismertetést, befolyást hódító és fejlesztő

képességet nyerünk a melyet a református keresztyén papság most még nem is remél.

Különösen ha miként a lelkészegyesületnek egyes lelkészei nem izoláltak, hanem éppen az egyesület által egyesültek, egyek a közös tagságban, az egységes diakóniában, éppen úgy az egész egyesület nem izolálja magát az anyaszentegyháznak a közönséges lelki pásztorin kívül eső nyilvánulásaitól.

Fentartsuk azonban a szakszerűségnek fentebb felállított logikus elvét, hogy t. i. egyesületünk mint olyan úgy mivoltában, mint tagjaiban lelkipásztori. Kifelé is ható hivatásában és munkájában azonban már éppen a minden irányban valló hatás feladatánál fogva meg kell keresnie és kapcsolatba kell hoznia az összes szerveket.

Ne tartson az vissza, hogy kezdetben nem minden irányban fog ez sikerülni. Legyünk elvünkhez következetesek és szívósak, rajtunk ne muljon semmi. Ha nem sikerült itt-ott 99-en sikerülni fog 100-adszor! Tanuljunk a vizről mely lassan bár de partot mos, sőt világot alakít!!!

Itt meg kell nyernünk:

Legelső sorban espereseinket, püspökeinket. És pedig velök nem csak a fenti értelemben kapcsolatba kell jönnünk, hanem egyenesen mint beltagekat kell mognyernünk lelkipásztori mivoltuknál fogva. Azért fiui és testvéri szeretettel szölok hozzátok én a ti egyik hozzátok hü, titeket tisztelő és szerető fiatok és testvéretek, hozzátok a hitben és a szent hivatalban atyámfiai és testvéreimhez! Hiszen a vérümből való vér, csontunkból való csont, lelkünkben való lélek vagytok! Hiszen a mi szeretet és a mi erő, irányító hatalom leszen az Uról egyesületünkben, azt óhajtjuk, erősen akarjuk, az anyaszentegyház érdekében közös célunk, hogy az a tettek is legyen a hivatalos organumban, hogy legyenek igazán episkopusak. Hogy a világi atyafiak, kiket kell, hogy szeretettel öleljétek a zöld asztalnál kebletekre, de mégis annál inkább beismerjék mint amaz első jeruzsálemi zsinaton az „atyafiak“ beismerték, hogy együtt vagynak bár a zöld asztalnál veletek, de a Péterek, Jakabok, Pálok ha egyáltalán nem „csalhatatlan pápák“ (pápánk a Krisztus!) éppen nem kizárólagos tekintélyek, de minden esetre vezérlők irányítók. Tessék bárkinek is cáfolni, de ám a bibliából!!!

Titeket fenti következetes elveim szerint meg kell hívunk egyesületünkbe, akár fogadjátok el e meghívást akár nem!

Szakegyesületünk egyházunk intézményeit nem csak feltétlenül respektáló, hanem a hivatalos vonalon kívül azoknak érdekeit és tekintélyét minden erővel előmozdítani törekvő szent munkáskör, hogy ugymondjam: egy egyetemes és egységes hadsereg.

Rátok és tervetekre is illik: Igaz ugyan Pét. 1: 15, de I Kor. 12: 29 és a 22 sorrendje! Aztán!!! Ap. 20: 28, I Tim. III: 5-nek a második mondata a rómainól is, de a maitól is eltérő s rendes mederbe terelt értelemben. És nem jó e ha bennünket a közmeggyőződéssel készen találtok Ap. 15: 1 fele előjöheto más tárgy kérdésekben? És a mi e synodust illeti igaz ugyan, hogy 6 v. első mondata a mivel szemben csak a 12 v. első mondata és újból a 13 v. és ennek eredménye a 22 v.-ben. A hangsúlyozása a 6 v. és 33 v.-ben. Bizony ma I Kor. 12, 21 fordítva rátok irányul!

Nemcsak ezt, hanem mindinkább fokozatos szeretetből és egyértésből kifolyólag magok a világi testvérek lesznek azok elsősorban a kik letörnek a szarvát a tulkapó Uray-féle „világi“ kis pápáknak és a paklizóknak

tekintet nélkül azoknak „nagyságos“ vagy kegyelmes stb. mi voltára. De éppen ők a jó testvérek, lesznek ám azok is, akik letörnek az immár nagy percentben valóságos zsarnokokká, igazán megecáfolhatlan tekintélyű pápákká fejlett falusi presbitériumoknak szarvait is. A papíron kivan jelölve terük és munkájuk. De a mikor még abba is hivatalosan bele szólnak, hogy hogyan tartja a pap az imádságos könyvet vagy a kelyhet kezében stb. stb. milyen stilban építtessék és rendeltessék be a templom (hol tanulták?) stb. stb. és mégis valóságos revolútiót idéznek elő, ha ostoba terveik és a malom alatt kiesztelt gusztusaik nem érvényesülhetnek. Egyik filiámban p. u. egy régi házhoz istállóként hátul hozzátoldott termet akarnak állítani templom vagy imaház helyett, holott azt illőleg külön is építhetnék; másutt meg eveken át a presbitérium csökönységén mulott hogy egy valóságos négy lábú, fiókos kopott paraszt asztal, mely urasztala lenne, egyszer már kitetessék a templomból stb. Uraim! a bibliát és az zsoltárt lapozgassátok, minket hagyjatok meg amire készültünk és felavattattunk. Ezzel igazán nem csak egyházi hanem hazafias eljárással is lesztek a palást iránt. Ekkor leszünk bár sok tag de egy test.

Ekkor segíthetjük egymást kölcsönösen és eredményesen. Ily egyetértéssel az egyesületünkkel való külső kapcsolatot elfogadják s a nekik nyújtott belmissziói vagy bármi megillető munkateret az összes érdekekben nekik is megtogadjuk.

De nemcsak espereseinket, püspökeinket, hanem feltétlenül be kell vonnunk egyesületünkbe Páljainkat vagyis „doktorainkat“ theológiáinknak lelkészjellegű tanarait.

Hiszzen szorososan ugyanazon „tag“-hoz, szakmánkhöz tartoznak és jelentékeny erőt tartalmaznak.

Be nem vonhatjuk, (mert „szak“ egyesület), de összeköttetést kell tartanunk egyetemes egyházunk világi szerveivel. Meg kell őket győznünk és ha bölcssek meg is fognak arról győződni, hogy szakszerű zárt körüségünk csakis a bőven fejtegetett és elsorolt elvekből történik és hogy az csakis így fejtheti ki kitűzött nagy feladatait. Annál nagyobb szeretettel, testvériséggel egyesülünk velök szakkörünkön kívül a gyakorlati keresztyeni munkákban. Ha belátják így a világi testvérek becsületes és szent szándékainkat és egyszerűs mind azt, hogy ha ezek nem önzők, az Ur általa nekik kijelölt terrel meg kell elégedniök s a hatalmi kerdest eppen ezzel zaboláznio, nem tekintvén senki önmagára, hanem csak a Krisztusra és az ő anyaszentegyházára: akkor maguk a „világi“ testvérek lesznek azok akik mind teljesebb mértékben szeretik, tisztelik, az Ur által kijelölt tagsági (I. Korint. 12.) helyökben erősítik és gyarapítják az ige es sákramentomok diakonussait, a vezéres és felvigyázás: episkopális mint a hogy viszont ezek is a legteljesebb szeretettel tisztelik, becsülik és az Ur által kijelölt helyekben erősítik és gyarapítják őket.

a) Összeköttetést kell tartanunk mindennemű: elemi, közép főiskoláinkkal, azoknak világi tanáraival és tanítóival, szüleikkel; lapjainkkal, intézményeink s más nemű egyesületeinkkel. (Ekkor talán nem leszünk a papokat „felordított“! Uralkodó Uray uramnak a lemókazva barackoló bütykei alá togható „együgyü kálvinista papság!“)

Ha mindezeket bennünk és általunk amaz isteni életprincipium átküzdötte, akkor aztán két szárnyunkat diadalommal megsattogtatván, repülhetünk messze földeken lakó hittestvéreinkhez a kik már szárnyalnak

is, de szerves összetalálkozásra nézve bizonytalan: bibliai társulatok, presbiterialis világ szövetség, az evangéliumi aliansz, keresztyén kolportáló egyesület, ker. ifjúsági egyesület világi szövetsége, élő keresztyének „Gusztáv Adolf egyesület stb. Világosan látszik ezekből a szentlélek szándéka (emberi kifejezés), hogy egybe akarja gyűjteni az evangéliom hívőit, valami világra szóló élő és nem gépíleges, de mégis határozottan organikus és így biztosan egybemüködő egységbe, látjuk hogy az átható egyesületek ma már egy közös világ tengerebe sokféle szakadozott ide-oda kanyargó áramokkal. Előítéleteket oroszlanbátorsággal és erővel lerázó hajós kellene, ki teljes készlettel átszelné a tengert és egyirányban terelgetné s egyesítené ez áramlatokat.

Talán eljő az idő, talán meg is érjük, hogy mi is követjük buzogányt forgató őseinket, de nem Attila ostorával, Isten ostorával, ha az Isten hálójával az evangéliommal (Nem „ám a miniatűr speciálítások“-kal!) És leszen nemcsak univerzális református keresztyén lelkészegyesület, hanem ezzel együtt univerzális református keresztyén egyházi unió. És kiállithatja a priori, hogy ez fixa idea, ha igaz az, hogy a meg nem kötött reformato és reformando keresztyén vallás alapjától Istentől és anyjától a reformációtól (ne csak történelmével verdessük mellünk, mint a kurta nemes a nemesi kutyabőrrel, hanem nézzünk előre is és tatarozzuk, építgessük jussunkat!) örökölte a szabad fejlődés csiréit, ad ininitum az örök igaz, örök jó, örök szép harmónikus hazája a menny felé való szakadatlan törekvéssel.

(Nem tehetem, hogy vissza ne térjek: nem is említem már a bibliát, nem is említem már Kálvint, nem régebbi gyakorlatainkat, hanem csak már papirtörvényeinket: ha ennek mértéke szerint fokozatosan meg nem szüntetjük az Uray-féle és a falusi presbiter-féle mindenhatóságot, akkor ők ütögetik feltétlen biztonsággal a halálos ütések minden tovább fejlődésre!)

Előveled szeretettel „megrázkódtatás nélkül, mert bekítő és vezető anygalként közbejáró, tapintatosan érlelő, csak Krisztusilag független lelkészegyesület! Telégy a Szentlélek hárfája, mint egykoron a próféták hivatalos „szentek szentén“ kívül, de érette! Mint égszinü szivárvány hirdeti az Ur szavát az egyháznak bárkájában megmentetteknek: hogy mig e föld leszen velünk vagy az Ur mind világ végezetéig és bár sem a hitelenség és akadályozások hidege, sem az erő, lelkesedés és bátorság melege nem szűnnek, de így egyesülten leszen vetés és aratás a dicső reformációnak mezején szakadatlanul.

III.

Hogy egyesületünk szakadatlanul vethessen és arathasson, állandóan az egyetemes összejöveteleken kívül is létezőnek, tehát szervesnek, nemcsak hatásosan működőnek, hanem egyetemesnek is kell lennie.

Az egyetemességet ugyan már érintettük, hczzá csak ezeket füzöm: egyesületünk légyen az egész országra, sőt az ország határán tul az egyházilag hazánk kapcsolt részekre is kiterjedő (Románia, Horvát-Szlavonország, Fiume), hogy: 1) lehetőleg egyetlen lelkész (rendes és segéd lelképásztor, esperes, püspök,) egyetlen lelkész jellegű theologiai tanár se vonja ki magát az egyesülés alól. Erről bővebben írni s csak a legkevésbé is buzdítani azért nem találom szükségesnek, mert lehetetlenségnek tartom, hogy csak egyetlen egy is elmaradna tőlünk, ha szinte a gyűlésen nem is jelenhetne meg.

Theologiai tanárainkat pedig azért hangsúlyozom, mert ő tőlök sokat reménylünk, nagy szellemi tőkét képviselnek épen szakmánkon.

Espereseink, püspökeink pedig határozottan jó példával fognak előljárni ott, hol mindnyájan egyenlő testvérek leszünk, mégis különbség leszen közöttünk; az hogy többszörös szeretettel fogjuk őket övezni.

A már meglevő kisebb territoriumu (egyházmegei, kerületi) „lelkészi értekezletek,“ ne legyenek oly értelemben pártikulárisak, hogy feleslegesnek, vagy kivihetetlennek, a priori itélvén, szűk körökre szorítkozva kivonják magukat az egyetemességből. Hanem csak annyiban, legyenek pártikulárisak, amennyiben szűkebb körü egyesületüket továbbra is fentarsák (fenti módon szervezve, egyházkerületük lapját a vallásiakra, nézve kivétel nélkül pártolva és nyilatkozó organumul felhasználva.) Ámde egyszermind legyenek univerzálisok is, belépven az egyetemesbe. Vigyék oda, maguk vagy megbízott tisztviselőik a kis körökben intenzíve feldolgozott tárgyakat.

Ily értelemben mindenik egyházmege és egyházkerület „lelkészegyesületeket“ szervezzen, melyek mint az egyetemes lelkészegyesület tagjai lennének, mint a szűkebb körü előre feldolgozás szervei.

Lehet másnak az a gondolata, hogy legegyszerűbben csak egy egyetemes egyesületünk legyen. Most ne ütődjünk meg és akadjunk fel egymásnak szervezőgondolatain.

Fejünk, pápánk, elnökünk az Ur Jézus Krisztus az áldott Szentlélekkel az eszmecserék után bizton meg-tanít bennünket e tekintetben minden igazságra.

Hogy egyesületünk lelkészi, szak önvédelmi esz önképző irányító kör, azt már eléggé kifejtettük.

Leesve a magasból az eszme világából a göröngy között találok magamat. És észre kell vennem, hogy én is, ti is kedves pályatársak testbe zárt szegény emberi lelkek vagyunk. Szoros anyagi feltételek között küzködünk! Sokan elmehetnek az alakuló gyűlésre, mert az isteni gondviselés nekik arra több tehetséget adott, de ha tán szűken adta is, a közelben lakván szólván, csak átrándulnak Bösörménybe.

De a kik messze, sőt az ország határán túl laknak ezek küldhetnek csak tapasztalatokat legalább írásban a nem mindig barátságos és könnyű klimák vég helyeinél: azok (mint én is) minél jobban repülnek a vágyakozással, annál jobban szédülnek a hihetlenség gondolata alatt. Hogy a hozzám hasonlóak hogyan oldják meg a kérdést, nem tudom. Én úgy oldom meg, hogy kérve kérlek benneteket, miszerint ugy e szerény dolgozatomat, valamint Prot. Egyh. Isk. L. 38, 39, 40 sz. ban megjelent és idevágó munkámat és ha Isten segít az ezután idevágó megjelenendőket (Prot. E. I. L. Dunántuli Prot. L. Magyar Szó esetleg a Kis Tükörben) nagybecsű figyelmekre méltatván ugy vegyétek, hogy lelkileg ott vagyok szerető körötökben, kiktől jaj de távol estem.

Végezetül kérve kérem a mélyen tisztelt és szeretett szerkesztő urat, kinek e munkámat szives közlés végett megküldeni bátorkodtam, hogy tartsa napirenden ez ügyet, adja közre e cikket, hogy lehetőleg minden lelkész elolvassa és a lelkész egyesületnek előhozott kérdése győzzön.

Az Ur legyen velünk.

Objektív.

KÖZÉLETÜNK.

Válasz Tiszteletes özv. Gönczy Kálmánné asszonynak.

Tiszteletes asszony — bocsánat az őszinte szóért — irigy szemekkel nézi az orsz. lelkészi gyámintézet áldásában (!) részesülő özvegy papné társait. Az intézet megalakulása óta folyton elégedetlenkedik, fenyegetőzik a miatt, hogy a mi helyi gyámintézetünk a bold. férje által befizetett 50 frt. részvénydíj ellenében csak csekély 200 korona évi segélyben részesített. Valóságos istenkisérlelt követ el a tiszteletes asszony mikor így zugolódik, hiszen a folyvást hanyatló kamatláb mellett nagyobb osztalékot csak azon esetben adhatnánk, ha az özvegyek nagy számát a halál meggritkítaná . . . A segélyre jogosultak száma állandóan 30, — az évenkénti segély összege a kezelési költséget nem számítva így is 6000 korona.

Tiszteletes asszony azonfelül még gunyolódik is azzal, hogy gyámintézetünket más névre kereszteltük. Hát igenis 1900-ban — a mint azt akkorra előttünk a legtöbb egyházmege már megcselekedte — gyámintézetünk sorompóját bezártuk, a tag felvétel továbbfejlesztését beszüntettük. Nem azért mintha az orsz. gyámintézet alamizsnája mellett az újabb papi nemzedék árva családjára ez a kis helyi segítség is rá nem férne, hanem azért mert a két gyámintézet a lelkészársak vállaira elhordozhatatlan teherrel nehezedett volna, beszüntettük azért mert az özvegyi csonka és kegyeleti év rendszerrel, azt az alapot melyen gyámintézetünk létrejött és fenállott, az egyetemes zsinat már az orsz. gyámintézet felállításával és kötelezővé tételével megdöntötte. Az intézet tőkéje ekkor 100 ezer korona körül vala. Kimondotta a részvényesek közgyűlése, hogy ezt továbbra is mint gyámintézeti alaptőkét kezeli, illetve a segélyezéshez jogosultsággal bíró özvegyek az idő szerinti 200 kor, évi osztalékát minden körülmények közt — tehát esetleg a tőke igénybevételével is — biztosítja s kiadja. Az 1901 évtől kezdődőleg befolyó jövedelmet pedig egy helyi nyugdíjintézet alapjára gyűjtögeti. Így lett ami helyi gyámintézetünk, épen mint most az országos, gyám és nyugdíjintézet gunynévre keresztelve. S ha most az orsz. nyugdíjintézet felállításával megszűnt a mi helyi segélyintézetünk szükségessége s mi az e célra megtakarított összeget most az orsz. nyugdíjintézet pénztárába fizetjük be, ahhoz azt hisszük, hogy senkinek legkevésbé pedig tiszteletes asszonyéknak, kik a magok járulékát megkapják, semmi köze. Ám azért, ha eljárásunk a tiszteletes asszonynak ellenére volna, jogában, igazában magát sértve érezné, tessék perelni, mi sem tartjuk vissza. Azt hisszük azonban, hogy a peres csakis az egyetemes zsinat lehet, mely törvényhozói hatalmával az eddigi határokat megbontotta s az egyházmegei gyámintézetek fentartását illetve tovább fejlesztését lehetetlenné tette.

Mert a mint már mondtam is, helyi gyámintézetünk a csonka és kegyeletével van kapcsolatosan szervezve. Ezt a kettős jövedelmet annak idején b. férje elhalálása után tiszteletes asszony meg is kapta. Ezt a kötelezettséget elődeink árva családjával szemben mindnyájan leróttuk, ha özvegy, árva nem maradt, első évi fele jövedelmünket a gyámintézet pénztárába, köztük többen igen magas taksa szerint, pénzben befizettük. A tiszteletes asszony által is hivatolt alapszabályzatunk e csonka év kegyeleti jövedelmét a mi

árva családunk számára is biztosította, ezt azonban többé nem tudja beváltani. Hát ugyan mi kit pereljünk érte? A csonka évet nem is említve, csak a kegyelet félévi jövedelmet átlag 600 koronájával számítva, a jelenlegi mintegy 50 részvényes tagnak $50 \times 600 = 30.000$ koronája, itt-ott szintén annyira tehető kamatja veszett e szerint oda, illetőleg van bent a gyámintézet tökéjében, pénztárában. A mi árvacsádunk is fog ugyan kegyeleti félét huzni, de ezt nem a helyi, hanem az országos gyámintézet, azoknak is, kik ingyenes félét nem szolgáltak, adja; egyébként is kevés istenáldása van rajta, amennyiben a káplán elvállalásának vagy ennek nem létében a szolgálatot teljesítő lelkész díjazásának a terhes kötelezettsége jár vele. Bizony az ilyen kegyeleti jövedelemből alig marad az özvegynek, árvának kenyérré valója.

Igy hát a tiszteletes asszonynak nem igen lessz nyert pere azon összegre nézve se, melyet az orsz. gyámintézet megalakulásakor helyi gyámintézetünk pénztárából fizettünk be. Mi csak a magunkét vettük vissza. Másképp azt kárpótolni, visszahárítani — mint fentebb mondtuk — a gyámintézet meg sem tudja. Ez az összeg ha jól tudom mintegy tizezer korona. E szerint, ha a kamatokat nem számítjuk is, még mindig jogunk s igényünk van huszezer koronára. Ha a részvényesek közgyűlése úgy látja jónak, teljes joggal azt is visszaveheti, sőt ha a tiszteletes asszony s társai nagyon fenyegetőznek, azt is megteheti, hogy a mostani fáradságos kamatoztatás helyett beteszi a gyámintézet tökéjét valamelyik takarékpénztárba 4 százalékra a mikor talán a jelenlegi 200 korona osztalék éppen felényire olvad be.

... De legyen nyugodt tiszteletes asszony. Ha a szegénység s az önzés nyüge alól tisztán felszabadulni nem tudunk: mégis csak a szeretet vallásának papjai vagyunk. A valódi istentisztelet lényegét jól ösmerjük s magunkat lehetőleg ahhoz tartani igyekszünk. A 200 korona osztalékot továbbra is kiszolgáltadjuk; majd a kik tovább élnek, mikor már a segélyre jogosultak száma megfogyatkozik, többet is adhatunk, kaphatnak belőle. Mi most többet nem adhatunk; Tiszteletes asszony megnyugtására mást nem mondhatunk. Azt sajnáljuk, de okai nem vagyunk, hogy elődeink özvegyei az orsz. gyámintézetbe nem juthattak be. Elég keveset ad az is, nincs rajta mit irigyelni. Ezenkívül terhes kötelezettséget ró reánk, mert hiszen azt mindenki tudja, hogy a most szervezett nyugdíjintézettel, az ezzel járó újabb befizetésekkel a megszorult gyámintézet támogatására kellett sietnünk, hogy ezt a nyugdíjintézetet a csekély fizetéssel s így a nyugdíj jogosultsággal bíró papság, a nagy rész pedig ilyenek vagyunk, csakis a legvégső s elkerülhetetlen kényszerűség esetén fogja igénybe venni, mert abból a szegénységből, a mit az adhat, csak nagyon szűkösen lehet, a kinek muszáj lesz megélni.

En azt hiszem, a levél hangja és modora is azt mutatja, hogy azt nem tiszteletes asszony, hanem valamelyik magát szintén sértve érző volt lelkésztársunk írta, ki tőlünk eltávozván, a gyámintézethez való jogát elveszítette s innen származik ellenünk való fenekedése. Ne tessék az ilyen tanácsadókra hallgatni, sziveskedjék folytonos alkalmatlankodásait, alaptalan és méltatlan vádaskodásait abba hagyni.

Az esperes megbízásából.
Keér 1907. május hó 22.

Kiss Bertalan
e. m. i. főjegyző.

II-ik zenészetű kongresszus Pécsen.

Pécs szab. kir. város lázas izgalommal mőködik, teszi meg előkészleteit a jövő hóban tartandó: Országos ipar és kereskedelmi kiállításra. A mint az előjeléből kilátszik: fényesen fog sikerülni.

Fényessé teszik azon számos konferenciák, szakértekezletek, melyek a kiállítás keretében nagy ünnepek közepette fognak megtartatni. Pécs városa fényes ünnepét még inkább emeli, maradandó emléküvé teszi Ság József, Zenelap érdemtudós szerkesztőjének, magyar zene művészetünk egyik legbuzgóbb apostolának ötlete folytán valósulást nyert: II-ik zenészetű kongresszus megtartása, mely hivatva lesz:

1. Az ország minden részében szét szórt zenével behatóbban foglalkozó zenész embereinket egy egyesületbe tömöríteni.

2. Magyar zeneművészetünk fejlesztése érdekében kellő s érdemleges megvitatásokat vinni véghez egy szóval a nemzeti zene cultura célirányos útját megállapítani.

A mai zavart, anyagi bajoktól telített világban az emberek minden osztálya egyesületet alkotott magának; mert belátta azt, hogy: egyesülésben rejlik az erő s így képes csak lépést tartani a társadalmi élet más-más osztályaival.

Sajnos dolog azonban, hogy hazánk zenészei is mind e mai napig halogatták velünk együtt (egyh. karnagyokkal, orgonistákkal, énektanítókkal) a tömörülést, egyesületük megalakítását; pedig úgy saját jövőnk, lét-érdeünk, valamint magyar zeneügyünk fejlődése ugyan csak sóvárogva, epedve várja az egyesületi erő megnyilvánulását.

Most tehát a midőn hazánk zenészei egy szívvél lélekkel sietnek jóvá tenni: egyéniségükkel szemben elkövetett mulasztásukat; ugyanekkor ragadjuk meg mi is a kínálkozó alkalmat s csatlakozzunk fényesen a tündöklő zászlójuk alá. Egyesüljünk velök oly módon, hogy a mi kicsiny csapatunk szintén képezze a zenei szakosztály egyik ágát. En el nem hihetem, hogy ők miniket szívesen ne szoritanának kebelükre tudva azt, hogy: sorsunk, életünk, pályafutásunk csaknem hasonló lefolyásu: küzdünk, vegetálunk, hontalanok vagyunk; mert az egyesület sem mondhat magáénak. De összeolvadva mintegy 10—12.000-en erősekké válva, a mi sorsunk is jobb részre dülhet.

Ne tartson vissza egyet sem közüllünk a költség, vagy hosszú uttól való aggály. Miután egyházaink is érdekelve lesznek a congressus némely pontjában ugyanis: az egyházi énekek tanítására vonatkozó megvitatások kérdésében, ugy szintén dalköreink fejlődése megbeszélése, valamint az ily irányu javaslatok érvényre emelésében; ennyivel is inkább kérhetjük utiköltségünk kiutalványozását.

De meg oly sok hasznos, tanulni, látni való igérkezik ott számunkra; hogy azt magunkévá téve: egyházunk ének zene ügyének fellendítésénél felhasználva gazdagon kárpótolva lesz egyházunk ez által.

Az orsz. zenészetű congressus julius hó 5, 6 és 7. napokon fog tartatni. Vasuti kedvezményes jegyekre igényt tarthatnak mindazok, kik mielőbb bejelentik résztvevésüket intéző igazgató: Ság József „Zenelap“ felelős szerkesztőjéhez. (Budapest VIII. Röckszilárd-u. 31.

Egyesüljünk tehát s mutassuk meg, hogy mi is protestáns orgonisták, karnagyok, énektanítók, szívvél lélekkel óhajunk egyházi és világi ének és zenénk fej-

lesztése ügyében részt venni s annak magasztossá, nagygyá tételét megjelenésünkkel eszközölni.

Végül szeretettel kérem a Nagytiszteletű lelkész urakat: kegyeskedjenek kimódolni, hogy kántoriak egyh. karnagyaik e felette fontos kongressuson egyházaink által kiutaltványozott költségen megjelenhessenek.

ifj. Győre Dániel.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Épülnek a kis magyar református templomok.** F. hó 16-dikán volt a Lugosi hamvából újra éledt egyházunk diszes templomának felszentelése. A nagy ünnep gr. Degenfeld József főgondnok, a békésbánsági egyházak, lelkészek a buzgó világiak és a helybeli többi egyházak képviselőinek, Lugos város minden rendű s rangu lakosainak, hatóságainak s a megyének részvételével folyt le. A részletes tudósítást lapunk jövő számában adjuk közre, de hálátelt szívvel már most is felsohajunk az egek urához, egyházunk fejéhez, kinek amaz örök végzése tölt be e történelmi nevezetességű helyen, hogy az ő egyházán a poklok kapui se vehetnek diadalmat. Ime a délmagyarországon virágzó és erőteljes magyarságot kiirtotta a török és a magyarsággal együtt kiirtotta a mi hiveinket is, elrombolla, elhamvasztotta templomainkat. A visszatelepülést gátolta a fekete kéz, mely betetőzte a romlást. De hijában vágtak, hijában égettek, perzseltek, pusztítottak, a régi magyar földből ismét kinőtt a magyarság vetése és vele együtt ismét kihajtott a ref. egyháznak fája. Épülnek a kis magyar ref. templomok. Épül velök a magyarságnak, az evangéliomnak hajléka, a miveltségnek, a haladásnak a szeretetnek erős vára. Ilyen várunk épült Lugoson is. Áldassék érte az Urnak szent neve.

— **† Ballagi Géza.** A sárospataki testvér főiskolának, a protestáns egyháznak és a magyar közéletnek gyásza van. Ballagi Géza, a tudós tanár, lelkes református nagy, a magyar tudományos és politikai élet kitűnősége hosszas szenvedés után 56 éves korában f. hó 18-án Sárospatakon elhunyt. Temetése Budapesten, a hová porrészei szállítottak a sárospataki főiskola a közélet kitűnőségeinek, akadémia stb. nagy részvételével tegnap ment végbe. Koporsója felett Petri Elek szolgált s utána az Akadémia nevében dr. Balogh Jenő egyetemi tanár és a sárospataki főiskola részéről dr. Székely György jogakad. tanár beszélt és bucsuzott. Ballagi Géza 1851-ben született Szarvason, 1875-ben lett Sárospataki tanárrá. 1888-ban jelent meg első na-

gyobb tudományos munkája „A politikai irodalom Magyarországon“. Ezzel az uttörő s ma is értékes munkával szerezte meg az akad. tagságot. 1897-ben írta meg a Szilágyi-féle miléniumi X kötetes Magyarország történetének IX kötete gyanánt az 1814—1847. évek történetét „A nemzeti állam alkotás kora“ címmel. Írt a politikai pártokról, a Pátensről, Zemplén megyéről. Szép emlékbeszédei Szücs Mihályról, br. Vay Miklósról minket debrecenieket is közelről érdekelnek. De legjobban megkapta lelkünket ezelőtt pár évvel Nagyváradon a Prot. Irod. Társ. gyűlése alkalmával a 48. XX.-ről szóló tanulmányával. Nagy emberünk dőlt ki benne. Közelebbről a prot. jogakadémiák is hatalmas erősségüket gyászolják halála miatt. Adjon helyette az ég más nagyokat, ötöt pedig pihentesse a kegyelem Istene csendesen. Legyen áldott emléke köztünk.

— **A Szoboszlai Pap István-féle konfirmációi káté eredetisége.** *Jakab Antal* penyigei lelkész ur kétségbe vonta a *Szoboszlai Pap István* konfirmációra előkészítő kátéjának eredetiségét. A kátét 1856-ban a nagy püspök elődjének hagyatékából *Révész Bálint* adta ki. Ha tehát hiba van az eredetiséget illetően, a hibát a közrebocsátó püspök követte el. De vajjon mennyiben van hiba? Tény, hogy a Szoboszlai Pap István közforgalomban lévő kátéjában a *Láczai Szabó József* 1813-ban megjelent s a tiszáninneri kerületben ma is használatban lévő *vallástevő katekizmusából* vannak élénk reminiscenciák, főként az egyes kérdéseket vizsgálva. A tárgyalás menete is ugyanaz. Bizonyos tehát, hogy Szoboszlai Pap István kátéjának szerkesztésekor ezt a már kipróbált és elterjedt, jó kis könyvecskét tartotta szem előtt. De a két káté összehasonlításából nemcsak az tűnik ki, hogy a Szoboszlaié jóval terjedelmesebb a Láczaiénál, hanem az is, hogy az egyező kérdésekre adott feleletek is, pár eset kivételével, lényegesen eltérők, vagy legalább is másképpen formulázottak. A két káté tehát két külön munka, de az kétségtelen, hogy a Szoboszlaiénak apja a Láczaié amit, azt hiszem, tudott Révész Bálint, tudtuk a múltban s tudunk s jelenben sokan, anélkül, hogy a Szoboszlai szerzőségét vita tárgyává tennénk. Debrecen 1907. jun. 20. S. Szabó József.

— **A Miskolci Ev. Reform. Női Fillér-Egylet** f. hó 18-án özv. báji Patay Gyuláné, Szathmáry Király Anna elnök *indítványára közlekedéssel* 6000 kor. alapítványt tett *Kun Bertalan Fillér egyleti diszelnök* 40 éves jubileumának emlékére, a Tiszáninneri Egyházkerület Miskolci Felsőbb leányiskolája javára. Az alapítvány kamataiból évente 6 szegény leánynak a tandíját fogják fedezni. A közgyűlés befejeztével a Filléregyleti Tagok testületileg jelentek meg Kun Bertalan diszelnökük előtt, hol Patay Gyuláné elnök meleg és lelkes szavakban méltatta a gyűlési határozat jelentőségét. Az agg főpásztor könyénkig meghatva, hálás szívvvel mondott köszönetet és áldástkért a Miskolci Ref. Női Filléregylet nemes törekvéseire.

— **Konventi jegyzőkönyv.** — A Budapesten f. é. ápril 9—13. napjain ülészett református egyetemes konvent jegyzőkönyve Sass

Béla debreceni ref. theol. akad. tanár szerkesztésében, 29 iven 449 lapon, Debrecen sz. kir. város könyvnyomdavidallatánál, — 3000 példányban megjelent s azoknak az egyházi hatóságoknak, a melyeknek sürgős szükségök van reá, addig is rendelkezésükre áll, míg az illető püspöki hivatalok útján megkaphatnák. — A megkeresések Dávidházy Kálmán könyvkötőhöz intézendők Debrecenbe. (Füvészkert-utca 9. szám.)

— **A felekezetek számbeli eloszlása hazánkban.** Magyarországon a felekezetek számbeli eloszlása azt az érdekes tünetet mutatja, hogy egy-egy vidéken a számra nézve uralkodó felekezet, sőt elég sok helyen még az iskolaföntartó felekezet sem, tudja mindig az iskolákban számbeli tulsúlyát biztosítani. Részletes adatok közlése helyett e kérdésnél csak a legáltalánosabb képet festjük meg. Magyarországon (Horvát-Szlavonország kivételével), 1900-ban a felekezetek eloszlása a következő volt: róm. kat. 48.7 százalék, gör. kat. 10.9, gör. kel. 13.1, ág. ev. 7.5, ev. ref. 14.4, unitárius 0.4, izraelita 4.9 százalék. A középiskolákban, ugyancsak az 1905—6, tanévi értesítők alapján, így alakulnak a viszonyok: róm. kat. 42.9, gör. kath. 4.3, kör. kel. 5.0, ág. ev. 9.5, ev. ref. 14.1, unit. 0.8, izraelita 23.0 százalék. Legjobban egyeznek meg az ev. ref. és ág. ev. felekezetre vonatkozó adatok. A kat. elem, továbbá a gör. kat. és gör. kel. tanulók arányszáma kisebb, mint a megfelelő lakosság arányszáma. Nagy arányokban azonban előre az iskolában a zsidó felekezet. Az összes budapesti középiskolákban a felekezetek eloszlása ez: róm. kat. 41.9, gör. kat. 0.4, kör. kel. 0.8, ág. ev. 7.0, ev. ref. 7.6, unit. 0.3, izr. 41.6 százalék. Az ország összes kereskedelmi iskoláiban az izraelita felekezet 50.6 arányszámmal van képviselve. A többi felekezet mind messze lemarad. Az állatorvosi főiskolán az izraeliták 54.6 százalékot értek el. Az egyetemeken a felekezeti lakosság arányszámát ismét az ág. ev. és ev. ref. felekezeti tanulók közelítik meg legjobban. A kat. elem ellenben a 48.7 százalékot (a kat. lakosság arányszámát) meg sem közelíti. Az izraeliták a műegyetemen például 40.7 százalékot értek el. Ezek felett jó egy kicsit gondolkozni.

— **Az olvasókhöz.** Soha fontosabb feladat nem jutott az egyházi sajtónak mint napjainkban. Kivülre a védelem, belölre a tájékoztatás, mindkét részre a közvélemény irányítás munkáját kell végeznie. A Debr. Prot. Lapban mindkét irányu kötelezettségünket tisztességgel, kalvinista őszinteséggel és bátor szókimodással teljesítjük. Illő azért, hogy a Lap igen tisztelt olvasói is megtegyék a mi rajtok áll és az előfizetést pontosan eszközöljék. A hátralékokról még emlékezni sem volna szabad s mit mondjak, midőn jó egyházakban lévő előfizetők is több évi díjjal hátralékosok? Tisztelettel kérem a rég esedékes illetményeknek a folyó előfizetési pénzekkel való utalványozását. Azokat a kongruás lelkészeket, a kik az előfizetést az egyházkerületi pénztár útján szokták eszközölni, de erre vonatkozólag állandóan nem intézkedtek, az iránt keresem meg, hogy a pénztári hivatalnak a szo-

kásos rendelést ezuttal is megadni sziveskedjenek. Tekintélyes összegű hivatalos és nem hivatalos hirdetési pénzeink is vannak kint és pedig úgy a mult, mint a folyó évről. Az illetők, egyházi és iskolai hatóságok ne terheltessenek ezek beküldése iránt intézkedni. Jelentem végül hogy a világi urainkról nem is szólva, még mindig van egyház és lelkész, ki nem lépett be a Lap olvasóinak kötelékébe. Az idők olyanok, hogy most senkinek sem szabad félreállani, tisztelettel felhivom azért az elmaradt kartársakat is az előfizetésre. A D. P. L. ára marad a régi. Egy évre 12 k., félévre 6 k., negyedévre 3 k. Debrecen, 1907. jun. 22. **Dr. Ferenczy Gyula** a D. P. L. szerkesztője és kiadótulajdonosa.

— **Ormánság népe.** Lukácsy Imre diósvizslói református lelkész csinos füzetben ismerteti az ormánsági népet. Baksay elbeszélő munkáiból már megszerette a közönség ezt a szép magyar népet, Lukácsy pedig most megírja történetét, ismerteti faluit, házait, embereit, szokását, viseletét, butorát, szerszámát, házi iparát. Az érdekes és gondos íróra valló művecskét több kép díszíti. Az ára 50 fillér.

— **Egy református tanár kitüntetése.** A Leidenben székelő Németalföldi Irodalmi Társaság Hollandia egyik legelőkelőbb tudományos társasága, Nagy Zsigmond dr. debreceni kollégiumi tanárt minapi nagygyűlésén külföldi tagjává választotta. Nagy Zsigmond mostanában megírta Hollandia irodalomtörténetét, amelyet a hollandus akadémia elnöke, aki magyarul is tud, ismertetett egy hollandus lapban s a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott róla. Egyébként is többször itt már Nagy Zsigmond a derék ref. hollandusokról, akikkel állandó összeköttetésben van.

— **Lelkészek a székelység érdekében.** Az unitárius lelkész-körnek Tordán nem régen tartott közgyűlése főképpen a székely nép bajainak orvoslásával foglalkozott. Kimondták, hogy erős harcot indítanak az alkoholizmus ellen és erre a törvényhatóságokat is megnyerni törekednek. A nép szokásait, melyek újabb időben elfajultak, megnemesíteni igyekeznek, hiveik számára megfelelő olvasmányokról gondoskodnak és szervezik a felnőttek művelésére szolgáló egyesületeket háziipari munkákra tanítják őket, óvják a népet a kivándorlástól és már kivándorolt hiveikkel levelezésbe bocsátkoznak és ébren tartják bennük a hazához való ragaszkodást. Hangoztatták, hogy a papságnak ma nem a prédikálás a főkötelessége, hanem a hivekkel való közvetlen érintkezés és azoknak gazdasági és társadalmi vezetése. A gyűlésen nagy közönség volt jelen. Mindezek üdvös határozatok!

— **Református felsőbb leányiskola és internátus.** A budapesti ref. egyház bérbevetté a budai Albrecht-uti gyönyörű fekvésű gróf Lónyay-villát, melyben pár év óta a Franciaországból kiüldözött apácák leánynevelő-intézete van, s amelyben f. é. szeptember 1-én megnyitja elsőrendű internátussal kapcsolatos felsőbb leányiskoláját. Az intézet igazgatónője Fráter Eszter lesz. Szivből örülünk a fővárosi reformátusok ténnyelérésének.

bridgei magyar református templom építését a wood-bridgei magyarok még 1903-ban határozták el. Az egyházközség első lelkésze, Vajó Sándor nagyváradi segédlelkész volt. Vajót közben Tretonba választották meg lelkésznek s helyére Fazekas Sándor budapesti hittanár került, a ki azután a templom építését be is fejezte.

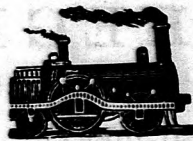
— **Magyar társaság Genfben.** Tóth Sándor ref. teológus és társai kezdesére a múlt hónap végén Genfben Hungária néven diákegyesület alakult. Az egyesület céljai közül kiemeljük, hogy egyrészt a magyar érdekeknek, nemzeti eszmének és törekvéseknek kíván a külföld előtt propagandát csinálni, másrészt a francia Svájc és általában a francia szellem és tudományosság tanulmányozása iránt kívánja hazánk főiskolai ifjúsága körében az érdeklődést fölkelteni. A diákegyesület tisztikara a következő: Huszár Aladár dr. elnök, Sándor Géza alelnök, Magurányi Jenő titkár. Az egyesület Máday Andor dr.-t, ki a genfi egyetemen a szociologiai magántanára, tiszteleti elnökévé választotta.

— **Kálvin művei.** Igen életre való és szükséges vállalkozásnak vetette meg az alapját a Magyar Kálvinfordítók Szövetsége. Két nagyon olcsó kötetben adtak ki Kálvin munkáiból kettőt és pedig a Genfi egyház katechizisát és az Egyház reformálásának szükségességéről szóló katechizist, mindkettőt Ceglédi A. fordításában. Az első kötet ára 60 fillér, a másodiké 80 fillér, s kaphatók Pápan, Kis Tivadar bizományában. Főlegesen arról beszél, hogy e két kötet mennyire szükséges és hozagot pótló már csak olcsóságánál fogva is egyházi irodalmunkban. A művek igen szabatosan, jó magyarsággal vannak fordítva s ajánljuk beszerzésüket mindazoknak, akik a református egyház tanait közelebbről meg akarják ismerni, de ajánljuk beszerzésüket minden parochiális könyvtár számára is. Manapság rendkívüli fontosságúnak tartjuk Kálvin műveinek lefordítását, s üdvözljük érte Ceglédi A-t és társait. Isten segítse őket nemes munkájukban!

— **A közép- és főiskolai tanulók felekezetei szerint.** Magyarországon 100,000 r. kat. lakosra jut 337 középiskolai tanuló, 100,000 g. kat. lakosra jut 153 középiskolai tanuló, 100,000 g. kel. lakosra jut 149 középiskolai tanuló, 100,000 ág. ev. lakosra jut 489 középiskolai tanuló, 100,000 ev. ref. lakosra jut 377 középiskolai tanuló, 100,000 unit. lakosra jut 781 középiskolai tanuló, 100,000 izr. lakosra jut 1785 középiskolai tanuló. 1902-ben Franciaországban 100,000 lakosra 456 középiskolai tanuló jutott! 100,000 r. kat. lakosra jut 57 főiskolai hallgató, 100,000 g. kat. lakosra jut 20 főiskolai hallgató, 100,000 g. kel. lakosra jut 16 főiskolai hallgató, 100,000 ág. ev. lakosra jut 75 főiskolai hallgató, 100,000 ev. ref. lakosra jut 68 főiskolai hallgató, 100,000 unit. lakosra jut 146 főiskolai hallgató, 100,000 izr. lakosra jut 420 főiskolai hallgató.

Tartalom-jegyzék. A vak óriás. Vándor. — A sajtó. Dr. Ferenczy Gyula. — Jezsuita predikációk. Hrusz József. — Egyetemes lelkészegyesület. Objectiv. — Közéletünk: Válasz. Kiss Bertalan. — II. zenészetű kongresszus Pécsen. ifj. Győre Dániel. — Különfélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

A vonatok indulása Debrecenből:

- 2 óra 19 perckor éjjel sz. v. Püspökladány (Budapest) felé.
 5 óra 9 perckor éjjel m. v. Püspökladány felé.
 8 óra 57 perckor gyorsvonat Püspökladány—Budapest felé.
 11 óra 6 perckor t. v. sz. sz. Püspökladány felé.
 12 óra 5 perckor sz. v. Püspökladány—Budapest felé.
 3 óra 41 perckor t. v. sz. v. Püspökladány felé.
 4 óra 42 perckor gy. v. Püspökladány—Budapest felé.
 8 óra 29 perckor éjjel sz. v. Püspökladány felé.
 10 óra 35 perckor sz. v. Budapest felé.
 2 ó. 41 p. éjjel sz. v. Körösmező felé.
 5 ó. 10 p. éjjel sz. v. Szatmár felé.
 9 ó. 21 p. t. v. sz. sz. Királyháza felé.
 12 ó. 19 p. gy. v. M.-Sziget (Körösmező) felé.
 3 ó. 54 p. sz. v. Körösmező felé.
 6 ó. 56 p. éjjel gy. v. Szatmár felé.
 10 ó. 52 p. éjjel t. v. sz. sz. Királyháza (M.-sziget) felé.
 5 ó. 15 p. éjjel sz. v. Szerencs felé.
 8 ó. 51 p. sz. v. Miskolc felé.
 12 ó. 24 p. sz. v. Nyiregyháza—Szerencs felé.
 2 ó. 20 p. m. v. Hajduhadház felé.
 4 ó. 25 p. sz. v. Miskolcz felé.
 7 ó. 22 p. éjjel sz. v. Szerencs felé.
 5 ó. 28 p. éjjel m. v. Tiszalök felé.
 8 ó. 9 p. m. v. Hajdunánás felé.
 11 ó. 11 p. m. v. Hajduböszörmény felé.
 12 ó. 12 p. m. v. Tiszalök felé.
 4 ó. 36 p. sz. v. Tiszalök felé.
 7 ó. éjjel m. v. Hajdunánás felé.
 4 ó. 36 p. éjjel v. v. Füzesabony felé.
 10 ó. 50 p. v. v. Füzesabony felé.
 4 ó. 56 p. v. v. Tiszafüred felé.
 9 ó. 35 p. v. v. Nagyléta—Vértes felé.
 4 ó. 51 p. v. v. Nagyléta—Vértes felé.

A vonatok érkezése Debreczenbe:

- 2 ó. 18 p. éjjel sz. v. Budapestről.
 5 ó. 03 p. éjjel sz. v. Püspökladányról.
 7 ó. 46 p. t. v. sz. sz. Püspökladányról.
 10 ó. 04 p. m. v. Püspökladányról.
 12 ó. 04 p. gy. v. Budapest—Püspökladányról.
 2 ó. 51 p. t. v. sz. sz. Püspökladányról.
 3 ó. 20 p. sz. v. Budapest—Püspökladányról.
 6 ó. 48 p. éjjel gy. v. Budapest—Püspökladányról.
 9 ó. 50 p. éjjel m. v. Püspökladányról.
 1 ó. 54 p. éjjel t. v. sz. sz. (M.-sziget) Királyházáról.
 6 ó. 48 p. sz. v. Szatmárról.
 8 ó. 47 p. gy. v. Szatmárról.
 11 ó. 40 p. sz. v. Körösmező—Máramarosszigetről.
 4 ó. 21 p. gy. v. Körösmező—Máramarosszigetről.
 6 ó. 43 p. éjjel sz. v. Szatmárról.
 10 ó. 16 p. éjjel sz. v. Körösmezőről.
 6 ó. 33 p. m. v. Ujfehértórol.
 8 ó. 04 p. sz. v. Szerencsről.
 11 ó. 35 p. sz. v. Miskolcrol.
 3 ó. 24 p. sz. v. Szerencsről.
 6 ó. 33 p. éjjel m. v. Hajduhadházról.
 8 ó. 19 p. éjjel sz. v. Miskolcrol.
 10 ó. 26 p. éjjel sz. v. Szerencsről.
 7 ó. 40 p. sz. v. Tiszalökről.
 11 ó. 26 p. m. v. Hajdunánásról.
 1 ó. 56 p. m. v. Hajduböszörményből.
 3 ó. 37 p. m. v. Tiszalökről.
 6 ó. 30 p. éjjel sz. v. Tiszalökről.
 10 ó. 12 p. éjjel m. v. Hajdunánásról.
 7 ó. 54 p. v. v. Tiszafüredről.
 5 ó. 31 p. v. v. Füzesabonyból.
 10 ó. 22 p. éjjel v. v. Füzesabonyból.
 7 ó. 15 p. v. v. Nagyléta—Vértesről.
 3 ó. 05 p. v. v. Nagyléta—Vértesről.
 9 ó. 05 p. éjjel v. v. Nagyléta—Vértesről. Ünnepe és vasárnap, m. s. jus 19. szept. 15-ig.

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető :

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg :

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette : ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem törté-
tének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első
magyar protestáns egyháztörténet, amely
nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy
történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a po-
litikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns
egyház, valamint a magyar nemzet változatos,
eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos
története sokszor eggyé olvad a kettős küzdelem-
ben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a ve-
zérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik
a másik nélkül meg sem érthető. Korszakos
jelentőségüvé avatja még ezt a munkát az a
tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi
protestáns egyház külső fejlődésének **történetét**
hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik
az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet
ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk
azt egy nevezetes történelmi korszak **művelő-
déstörténetének is.**

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDÜS és SÁNDORTÓL Debreczenben
megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egy-
ház történelme című művet.

*Előfizetési feltételek : Ezen mű ára 19 korona, fi-
zetendő 2 koronás egymásután következő havi részletek-
ben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű
vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedé-
kes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzá-
számításával, a postai megbízás útján bevonnai. A rész-
letek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt meg-
szünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fi-
zetett részletek által még ki-nem egyenlített része a kül-
deménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a
debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása
a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel meg-
rendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért,
fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi
részletekben Debreczen a Hegedüs és Sándor cég pénztáránál.*

Lakhely és kelet : Sajátkezű aláírás : .....

Állás : .....

Az illetéki díjjegyzék 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást
kérünk.

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szo-
boszlay—Szabó : **Konfirmációra elő-
készítő kátét** ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással
1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék
körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, di-
szes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill.,
100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándékul ajánljuk a **Rozgonyi
J. féle gyermekimkönyvet** diszes kö-
tésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és
5 korona árakban kaphatók :

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca. H. szám.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-

nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik 13,000 törzsbetétre több mint 580,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 1.700,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamattal is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 26. szám, főtözsde épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

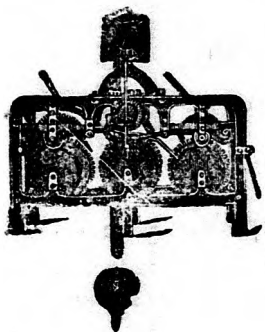
Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. ———
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérmentve.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanulóknak külön százalékos engedmény.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

KÖNYVNYOMDÁJA

(tulajdonos: FARAGÓ GYÖRGY)

ajánlja

modernül berendezett könyvnyomdáját a nagyérdemű közönség szíves figyelmébe.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használatin tasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve egy üvegcsé ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájást. Kapható: Grósz Nagy Ferencz gyógyszerárjában Debrecen az Arany egyszarvúhoz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bármilyen súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok előismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felsőrészükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illetékel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját mühelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTTATOTT 1845-ben.